

Budowa otwarta dla publiczności. Metoda kolektywu CONSTRUIRE

Pracownia CONSTRUIRE tworzy architekturę użyteczną, zarazem skromną i bogatą. Architekturę opartą na wymianie doświadczeń oraz wspólnocie działania w procesie tworzenia. Plac budowy jest bowiem miejscem spotkań wokół wspólnego „aktu budowlanego”, miejscem najbardziej nieoczekiwanych wydarzeń.

Stworzona przez Patricka Bouchaina i Loic'a Julienne pracownia architektoniczna działa już przeszło 20 lat. W jej projekty zaangażowana jest różnorodna grupa specjalistów. Wokół niej skupieni są m.in. architekci Lucien Kroll, Anne Debard, artysta Daniel Buren, pejzażysta Gilles Clement, będący twórcą regionalnych kolekcji sztuki (Fonds regionaux d'art contemporain FRAC) Claude Mollard, publicyści Christian Catsaros, Gregoire Alix i Jean-Pierre Thibaudat, filozof miasta Thierry Paquot, czy politolog i designer Sebastien Thierry.

Budowa jako akt kultury: przykład Sceny Narodowej Calais, Channel

Zrealizowany w latach 2004 - 2005 projekt przekształcenia dawnej rzeźni w Calais w Scenę Narodową, pozwolił na pójście krok dalej w sposobie myślenia i praktyce artystycznych działań. Wcześniej eksperymentowano już w ramach tworzenia Lieu Unique w Nantes i Condition publique w Roubaix. Kluczowym elementem projektu był „dom budowy” - „la Cité de chantier”, zbudowany przez przedsiębiorstwa uczestniczące w realizacji budynku. W baraku tym umieszczony został duży model tworzonego budynku. Miasteczko na placu budowy było otwarte dla wszystkich, zarówno osób bezpośrednio zaangażowanych w projekt (robotnicy, przedsiębiorstwa, zleceniodawcy, projektanci), użytkowników (pracownicy Channelu), jak i dla szerokiej publiczności: przechodniów, sąsiadów, publiczności spektakli, uczniów z okolicznych szkół czy członków stowarzyszeń. Istotnym elementem projektu było wykorzystywanie materiałów pochodzących z recyklingu: stolarka, elementy metalowe, belki drewniane, panele, itp. Budowa okazała się znakomitą polem działań publicznych, dotyczyła i interesowała wszystkich. Budowa wykorzystywana była sezonowo jako scena teatralna Channelu, na której organizowano akcje artystyczne związane z projektem: pokazy, konferencje, koncerty w baraku budowlanym, spektakle na placu budowy, w których występowali robotnicy-aktorzy. Tworzono także przedstawienia związane z ważnymi momentami budowy, np. instalowaniem drewnianej więźby dachowej. Sztuka i architektura były zatem nieustannie przemieszane.

Strategia 1%⁽¹⁾ : zlecenie trzech misji artystycznych

Liliana Motta (artystka botanik), wykorzystała wypełnione ziemią metalowe elementy, które umieszczone były wokół fasady jej pawilonu „domu roślin”. Joel Ducorroy, artysta używający plakietek i znaczków pokrył swój „pawilon literatury” trzema tysiącami słów wymyślonych przez mieszkańców Calais. Studenci ostatnich lat Szkoły Architektury w Lille (1% na naukę), zrealizowali z kolei „pawilon bez odpadów”, zbudowany przy oszczędnym użyciu materiałów budowlanych, ekonomiczny i ekologiczny. Dodatkowo, artysta François Delarozière zlecenie jako współautor projektu, stworzył on radosny kontrapunkt dla „niedokończonej” architektury zespołu CONSTRUIRE, rozmyślnie pozostawiającej miejsce dla artystów.

W ten sposób publiczność przeżywająca różne momenty procesu budowy jako sezonu teatralnego, nieustannie zaangażowana była w projekt. Ludzie zachwyceni ciągiem artystycznych wydarzeń, trwających podczas robót budowlanych, już na początku przyjęli projekt jako swój. Na finałowy bankiet przyszli oni jakby do swojego własnego domu.

Mieszkać, żeby budować – budować po to, aby mieszkać

Zainstalowanie i użytkowanie francuskiego pawilonu podczas Biennale w Wenecji było okazją aby w ciągu trzech miesięcy zrealizować postulat „mieszkać, żeby budować – budować po to, aby mieszkać- mieszkać”. W pawilonie jednocześnie mieszkano, projektowano i przyjmowano gości. Publiczność została zaproszona do

odwiedzenia tego wspólnego miejsca zamieszkania oraz do udziału w debatach i wystawach. Kolektyw architektów, studenci szkół architektury i sztuki, spędzili tam pewien czas. Okazało się wówczas, że kiedy się mieszka w pawilonie i dzieli przestrzeń życiową z gośćmi, koncepcja architektury nabiera sensu. Doświadczenie prawdziwego życia było silniejsze i bogatsze od samej wystawy. Pawilon Francji szybko stał się miejscem spotkań wszystkich pawilonów Biennale.

To właśnie z tego doświadczenia narodziły się prace CONSTRUIRE w dziedzinie budownictwa mieszkaniowego. Oczywista stała się konieczność zapewnienia ciągłej obecności architektów na miejscu projektu i budowy: w Tourcoing otworzyli oni Atelier elektryczne, „dom projektu” na obszarze przebudowy dzielnicy, która miała zostać wyburzona; w Boulogne sur Mer, zainstalowali „la Maison de Sophie” - dom zamieszkały przez młodą architektkę, która włączyła się w życie dzielnicy, przyjmując u siebie dzieci i rodziców, tworząc z nimi projekt renowacji ich własnych mieszkań. Łącząc pracownię i mieszkanie, była ona w stanie przeprowadzić renowację domów, jednocześnie sprawiając, że budowa stała się osią społecznej odbudowy dzielnicy i integracji mieszkańców.

Projektowanie poprzez „okupację” miejsc: Latający Uniwersytet

W Rennes, wraz z władzami miasta, do otwarcia laboratoriów programu i projektu wybrano dwa miejsca. Będą prowadzone w nich studia i prace mające na celu stworzenie projektu przestrzeni publicznej, polegającego na zawłaszczeniu jej przez użytkowników. W miejscach tych skupione zostaną różne dziedziny wiedzy: akademicka, naukowa, abstrakcyjna, praktyczna i zawodowa, a przede wszystkim wykorzystane zostaną konkretne umiejętności każdego z uczestników. Tereny te będą stanowiły laboratorium do eksperymentów i obserwacji dla wszystkich szkół i uczelni wyższych w obszarze aglomeracji Rennes. Architekci CONSTRUIRE deklarują: *Osiedlimy się w tych miejscach, tak samo jak żyliśmy w Wenecji, w Tourcoing i w Boulogne-sur-Mer. Zamieszkamy w nich i będziemy tam pracować, aby bezpośrednio odczuć ich pozycję i problematykę w kontekście miasta, i będziemy gościem wszystkich tych, którzy chcą wziąć udział w eksperymencie.*

W ramach projektu będą miały miejsce różnorodne działania publiczne, artystyczne, pedagogiczne, czy społeczne, mające związek z historią budynków, medycyną czy z polityką. Budowa zostanie podjęta dla osiągnięcia określonych celów, a nie z powodu hipotetycznego programu. W ten sposób w praktyce zrealizowany zostanie projekt budowy „otwartej dla publiczności”. Ponadto celem tego eksperymentu będzie wprowadzenie innych, alternatywnych form zrównoważonego rozwoju, koncentrujących wysiłki na najwyższej jakości relacji społecznych.

(1) Procedura 1% dla sztuki we Francji

Jest to procedura dotycząca zamówień dla artystów zawarta w §71 Kodeksu Zleceń Publicznych. Przewiduje obowiązek przeznaczenia przez inwestora sumy równej 1% kosztów realizacji na zlecenie jednego lub kilku dzieł sztuki stworzonych specjalnie dla danego budynku.

Współpracownicy biura CONSTRUIRE:

Patrick Bouchain, Loïc Julienne, Alice Tajchman, Nicole Condorcet, Isabelle Allégret, Liliana Motta, Jean Lautrey, Cloé Bodart, Sébastien Eymard, Denis Favret.

www.construire.cc

www.legrandensemble.com

www.universiteforaine.fr

Opracowanie i tłumaczenie: Joanna Lasserre (przy pomocy redakcyjnej Agnieszki Jasiewicz i Anny Klaji) na podstawie tekstów i publikacji kolektywu CONSTRUIRE

Paryż, wrzesień 2013